

Menneskehandel til prostitusjonsformål – retten til å treffe frie valg

Juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2015

Kand.nr: 201

Antall ord: 6250

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1.0 Innledning	3
1.1 Menneskehandel	3
1.2 Bakgrunnen for strl. § 224	4
2.0 Definisjoner og avgrensning	5
3.0 Rettskildebilde	6
4.0 Politiets forebyggende arbeid	7
5.0 Gjerningsbeskrivelsen i strl. § 224 første ledd	8
5.1 Formålet	8
5.1.1 «Prostitusjon eller andre seksuelle formål»	8
5.1.2 «Utnytter»	9
5.1.3 «Forleder»	9
5.2 Midlene	10
5.2.1 «Vold»	10
5.2.2 «Trusler»	11
5.2.3 «Misbruk av sårbar situasjon»	13
5.2.4 «Annen utilbørlig atferd»	14
6.0 Skyldkravet	15
7.0 Samtykke	16
8.0 Etterforskning av menneskehandel	18
9.0 Forebyggende tiltak	21
9.1 Utstede forelegg for kjøp av seksuelle tjenester	21

9.2 «Operasjon husløs» 22

9.3 Grensekontroll..... 22

10.0 Til slutt 23

11.0 Kilder 24

1.0 Innledning

1.1 Menneskehandel

Menneskehandel kan beskrives som vår tid slaveri, og er en grov krenkelse av menneskeverdet og ens integritet, frihet og rettigheter. Begrepet menneskehandel er vidt, og rommer mer enn kjøp og salg av mennesker. Menneskehandel kjennetegnes ved at en person får kontroll over en annen ved hjelp av ulike former for trusler, vold, forledelse eller misbruk av sårbar situasjon. Denne kontrollen brukes til å utnytte personen til prostitusjon eller seksuelle formål, tvangsarbeid, til å fjerne sine organer eller til å utføre krigstjeneste.¹

Den internasjonale menneskehandelen i dag skjer hovedsakelig fra fattige land til rike deler av verden. Ofrene for menneskehandel er ofte mennesker med dårlige framtidsutsikter hvor de blir lurt inn i en situasjon der de tror at de skal få bedre framtidsutsikter. Det kan for eksempel være at de blir tilbudt en lovende jobb i et annet land. I stedet for den lovende jobben, blir offeret kontrollert og utnyttet til for eksempel prostitusjon. Av det offeret tjener av penger på prostitusjonen, kommer lite han/henne til gode. Det meste av pengene går til dem som kontrollerer offeret, bakmennene. Disse bakmennene som har kontroll over offeret kan være en som personen ikke kjenner fra tidligere, men det kan like gjerne være venn(er) av familie, familiemedlemm(er), kjæreste eller ektefelle.²

Det er viktig å se forskjellen på menneskesmugling og menneskehandel, da intensjonen ved menneskesmugling er ulovlig grensepassering og et brudd mot stats autoritet. Smugleren påvirker ikke hvordan den smuglede finansierer reisen sin, og det foreligger ingen utnyttelse etter grensepassering. Ved menneskehandel kan, men må ikke, innebære ulovlig grensepassering. Ved eventuell grensepassering vil formålet være vedvarende utnytting.

---

¹ Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009), s.7

² https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_2014.pdf s. 22-23 (31.03.15)

1.2 Bakgrunnen for strl. § 224

Menneskehandel er sett på som et internasjonalt problem som trenger internasjonale løsninger. Norge har signert FNs protokoll³ «for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn», også kalt Palermoprotokollen.⁴ Ved signeringen forpliktet Norge seg til å få et eget straffebed for handel med mennesker for å kunne ratifisere protokollen. Protokollen supplerer FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet.

I Palermoprotokollens artikkel 3 bokstav a fremgår det at handel med mennesker gjelder blant annet «*rekruttering, husing eller mottak av personer, ved hjelp av trusler om bruk av vold eller bruk av eller andre former for tvang, av bortføring, av ledelse eller misbruk av sårbar stilling med sikte på utnyttning*». Et av minimumskravene for utnyttning er at den skal omfatte utnyttning av andres prostitusjon eller andre former for seksuell utnyttning.⁵

Ettersom at definisjonen av menneskehandel etter protokollen var så vidt definert ville ikke norsk lovgivning på det tidspunkt lenger kunne dekke alle forhold av handel med mennesker. Tidligere var det straffelovens bestemmelser som legemskrenkelser (§§ 228, 229 og 231), tvang (§ 222), slaveri (§225), seksuallovbrudd (§§192 flg.), frihetsberøvelse (§ 223), trusler (§227) og utlendingslovens § 47 som var gjeldende bestemmelser i slike saker.⁶ De ulike straffebed i straffeloven rammet ulike former for kriminell virksomhet, men det var en utfordring med hvilke bestemmelsene man skulle bruke til de ulike formål av menneskehandel.⁷

Det ble derfor nødvendig med et eget straffebed for handel med mennesker. Et eget straffebed ville være mer oversiktlig og lettere å praktisere. En del av målet med Palermoprotokollen er å

---

³ <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/fns-protokoll-for-a-forebygge-bekjempe-o/id107341/> (03.02.15)

⁴ Jfr. protokollens artikkel 16, nr. 1

⁵ <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/fns-protokoll-for-a-forebygge-bekjempe-o/id107341/> (03.02.15)

⁶ Ot.prp. nr.62 (2002-2003), s. 57

⁷ Ot.prp. nr.62 (2002-2003), s. 60

fremme samarbeid mellom statsparter med sikte på et internasjonalt regelverk som tar for seg menneskehandel.⁸ I 2002 fikk Sverige og Danmark egne straffebud som kriminaliserte grenseoverskridende handel med mennesker med hensikt å utnytte menneskene til ulike formål. Det at Norge på dette tidspunkt ikke selv hadde et eget straffebud som kriminaliserte handel med mennesker, gjør at departementet i 2002 i et høringsnotat foreslo et eget straffebud mot menneskehandel.

Ved utformingen av straffebudet ble det lagt vekt på Palermoprotokollens artikkel 3 og kravet til å kriminalisere i artikkel 5. Den norske paragrafen om menneskehandel er også videre enn Palermoprotokollen. Etter første ledd i strl. § 224 så vil den som forleder og/eller utnytter kunne straffes, mens etter annet ledd rammes bakmennene som legger forholdene til rette for slik utnyttelse og/eller forledelse. Derfor kan alle gjerningspersoner som er et ledd i handel med mennesker rammes av bestemmelsen. Palermoprotokollen rammer kun bakmennene. Etter norsk rett er det heller ikke et vilkår at det er grenseoverskridende organisert kriminalitet slik det er ved Palermoprotokollen.

På bakgrunn av ratifiseringen av Palermoprotokollen ble straffeloven § 224 vedtatt ved lov 4. juli 2003 nr. 78 og satt i kraft samme dag.⁹ Bestemmelsen kommer i dag under kapittelet om forbrytelse om den personlige frihet. Det er dette rettsgodet, altså retten til å ta frie valg, lovgiver primært ønsker å beskytte.¹⁰

2.0 Definisjoner og avgrensning

Temaet for bacheloroppgaven er menneskehandel hvor målet er utnyttelse til prostitusjon.

Straffeloven § 224 regulerer menneskehandel til flere formål. Oppgaven avgrenses til redegjørelse av det formål som er omtalt i første ledd bokstav a); utnyttelse eller forledelse til

---

⁸ Jfr. protokollens artikkel 2, bokstav c

⁹ Rt.2006/ 111

¹⁰ Rt.2006/ 111

«prostitusjon eller andre seksuelle formål» med sikte på grenseoverskridende virksomhet. Ettersom det er prostitusjon som er mest aktuelt i Norge vil fokus rettes mot dette formålet fremfor «andre seksuelle formål».

Menneskehandel er som nevnt et vidt begrep og omfatter mange områder. På grunn av begrensning av ord i oppgaven vil jeg ikke komme inn på drøftelse av straffelovens § 224 annet ledd. Etter annet ledd er medvirkning til utnyttelsen eller forledelsen straffbar, samt at typiske bakmannshandlinger som å legge forholdene til rette for utnyttelsen eller forledelsen kan straffes. Videre vil tredje og fjerde ledd i bestemmelsen som handler om offer under 18 år og grov menneskehandel kort kommenteres i løpet av oppgaven.

Menneskehandel er ofte et ledd i organisert kriminalitet og det vil være straffeskjerpene etter bestemmelsen dersom menneskehandelen er utført gjennom organisert kriminalitet etter strl. § 60a. FN har definert organisert kriminalitet som et samarbeid mellom minst to personer over en lang eller ubegrenset periode hvor det er mistanke om gjennomførte alvorlige kriminelle handlinger med vinning og makt som sitt formål.¹¹ De store organiserte nettverkene rundt menneskehandel har politiet i Norge fortsatt til gode å avdekke. Bestemmelsen vil ikke behandles nærmere.

I oppgaven vil personer som blir utnyttet til prostitusjon gjennom menneskehandel bli omtalt som fornærmede, ofre og kvinner, mens gjerningspersonene også vil bli omtalt som bakmenn og handlere.

3.0 Rettskildebilde

Den primære rettskilden til oppgaven er straffeloven § 224. Det foreligger omlag tjueseks rettskraftige høyesterettsdommer og omtrent trettiseks lagmannsrettsdommer på saker som omhandler menneskehandel etter straffelovens § 224. Mange saker anmeldes, men mange blir

---

¹¹ https://www.politi.no/kripos/organisert_kriminalitet/ (03.02.15)

også henlagt.¹² Lite rettspraksis gjør det ekstra utfordrende i møte med slike saker. Jeg har derfor måtte støtte meg til forarbeider av loven for tolkning av bestemmelsen. Aktuelt lovforarbeid er Ot.prp. nr.62 (2002-2003). Rettspraksis har vært nødvendig for å belyse hvordan bestemmelsen fungerer i rettssystemet. Andre rettskildedefaktorer er relevant teori og kilder fra et foredrag jeg var på om menneskehandel ved PHS Oslo 15.01.2015.

4.0 Politiets forebyggende arbeid

Politiet kan enkelt beskrives som samfunnets beskytter. Politiets mål og oppgaver står beskrevet i politiloven §§ 1 og 2 hvor det fremgår at politiet har et overordnet mål med sitt arbeid ved at de skal forebygge, bekjempe, forhindre og etterforske kriminalitet. Videre skal politiets arbeid fremme rettsikkerhet og trygghet for borgerne. Ingen kan straffes i Norge uten at de har overtrådt et straffebud, jf. Grunnloven § 96.

Det er slik at politiet er den som skal være samfunnets «vokter» og forfølge kriminalitet, men på samme måte som lovgivningen setter begrensinger for borgerne, så er det slik at lovgivningen også setter begrensinger for hva politiet kan foreta seg i forfølging av straffbare handlinger, dette kalles legalitetsprinsippet og står skrevet i Grunnloven § 113. Dette er for å ivareta rettsikkerheten slik at politiet ikke kan gripe inn i borgernes offentlige og private rettssfære uten å ha hjemmel i lov. Et politi som begår lovbrudd for å oppklare lovbrudd blir motstridende av hva politiets rolle er ment som og kan for politiet medføre straffeansvar. På den måten kan vi si at regelverket i seg selv er med på å forebygge at noe kriminelt skjer.

Å forebygge vil si å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer og er en av politiets viktigste oppgaver.¹³ For politiet er det helt avgjørende at man forstår og kan tolke regelverket riktig, og har kunnskaper om hvilke rammer man kan handle innenfor. Dette for å kunne gripe inn i kriminalitet når det forventes, og samtidig være en livreddende enhet der det også kreves.

---

¹² Politiadvokat Line Presthus sitt foredrag om menneskehandel ved PHS Oslo 24.01.15

¹³ Elisabeth Myhre Lie, *I forkant: kriminalitetsforebyggende politiarbeid*, Oslo 2014 s. 21

Å straffe gjerningspersonen for overtredelse av strl. § 224 kan ha en forebyggende effekt ved at straffen kan forhindre fremtidige lovbrudd hos gjerningspersonen, altså individualpreventiv forebygging. Denne straffen vil også kunne ha sin allmennpreventive virkning i form av at befolkningen for øvrig ser at staten reagerer på lovbrudd. Derav har også loven en moraliserende og vanedannende effekt ved at den skaper en holdning blant folk til å avstå fra kriminell atferd.¹⁴ I sin helhet så kan vi da se på forebygging som noe som skjer før en straffbar handling har funnet sted, underveis i straffeforfølgningen og etter vedkommende er straffet.

5.0 Gjerningsbeskrivelsen i strl. § 224 første ledd

Det fremgår av strl. § 224 første ledd at ”den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd utnytter en person til... a) prostitusjon eller andre seksuelle formål... eller som forleder en person til å la seg bruke til slike formål, straffes for menneskehandel”. Det vil bli gjort rede for de enkelte vilkårene separat for å klargjøre innholdet for strl. §224 første ledd.

5.1 Formålet

5.1.1 «Prostitusjon eller andre seksuelle formål»

Prostitusjonen ved menneskehandel skiller seg fra den migrasjonsrelaterte prostitusjonen ved at den migrasjonsrelaterte skjer uten utnyttelse eller tvang fra en tredjepart. Den prostituerte reiser da på eget initiativ over landegrenser for å selge seksuelle tjenester.¹⁵ Fra forarbeidene fremgår det at prostitusjon etter strl. § 224 skal forstås på samme måte som i strl. § 202.¹⁶ Etter bestemmelsens tredje ledd er prostitusjon definert som «at en person har seksuell omgang eller

---

¹⁴ Elisabeth Myhre Lie, *I forkant: kriminalitetsforebyggende politiarbeid*, Oslo 2014 s. 125

¹⁵ <http://prosentret.no/utenlandsk-prostitusjon/> (03.02.15)

¹⁶ Ot.prp. nr.62 (2002-2003), s. 65

handling med en annen mot vederlag». Med seksuell omgang menes samleie¹⁷ og grenser ned mot seksuell handling som er annen berøring av kjønnslig karakter.¹⁸ Ut i fra forarbeidene til strl. § 202 er prostitusjon å forstå salg av seksuelle tjenester hvor det er krav om at vederlag ytes. Vederlaget begrenses ikke til penger, men kan også være i form av andre goder.¹⁹

5.1.2 «Utnytter»

Det fremgår av lovforarbeidene at kjernen i gjerningsbeskrivelsen er utnyttelse til formål som nevnt i strl. § 224 første ledd bokstav a-d. Med utnyttelse menes å bruke vedkommende for å oppnå en fordel for seg selv. Det kan være fordeler gjennom økonomisk utbytte, fordelene ved å oppnå en bestemt posisjon i et bestemt miljø eller gjentjenester. Prostitusjon kan gi meget stor avkastning og menneskehandel med prostitusjonsformål oppstår der det er muligheter for økonomisk vinning gjennom utnytting.²⁰

5.1.3 «Forleder»

Etter første ledd er «forlede» et selvstendig straffalternativ. Ved utformingen av straffebudet er det lagt særlig vekt på at å forlede gjelder når den det gjelder, frivillig blir med i tro om at det dreier seg om noe helt annet en menneskehandel.²¹ Dette innebærer en psykisk påvirkning hvor offeret blir ført bak lyst, lurt eller overtalt til å være med på noe som hun ellers ikke ville vært med på.²²

---

¹⁷ Jfr. Straffeloven § 206

¹⁸ Rt. 1933/ 995

¹⁹ Ot.prp. nr. 28 (1999-2000), s. 165

²⁰ Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2011-2014)

²¹ Ot.prp. nr.62 (2002-2003), s. 61

²² Ot.prp. nr.62 (2002-2003), s. 97

Spørsmålet om forledelsesalternativet forutsetter bruk av tvang, var oppe for Høyesterett. På bakgrunn av lovforarbeidene, kom Høyesterett frem til at det ved forledelse må det ha vært brukt vold, trussel, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd.²³ Forledelsen må videre ha fått fornærmede til å la seg bruke til prostitusjon for å være straffbar.

Et eksempel hvor en forledelse sklir over i utnyttelse ser man ved en dom avsagt ved Gulating lagmannsrett²⁴ hvor en mann ble funnet skyldig i to tilfeller av menneskehandel. Dommen viser hvordan han forledet to jenter fra Slovakia til å tro at han skulle gi dem ferie og forespeilet dem om mulig vaskejobb på en restaurant han hadde jobbet på tidligere i Norge. I stedet for dette utnyttet han jentene til prostitusjon. Mannen var en god venn av familien til den ene jenten, og hun hadde tillitt til hva de ble forespeilet. Hun fikk ha med seg en venninne på turen. Her foreldet han dem inn i en situasjon jentene ellers ikke ville vært med på dersom de visste hva ferien ville innebære. Ved forledelsen ble de gitt følelsen av å være med frivillig.

5.2 Midlene

5.2.1 «Vold»

Vold skal forstås på samme måte som etter strl. § 228.²⁵ Etter bestemmelsen kreves det liten grad av fysisk makt, men det kreves en viss form for kraftanvendelse mot en annen person. Det kreves ikke at handlingen volder smerte eller etterlater seg merke. Eksempler på vold vil være slag, spark eller å dytte, men det er ikke krav om at gjerningspersonen har vært i fysisk kontakt med offeret. Begrepet vil også ramme den som for eksempel kaster stein mot en annen, hisser en hund

---

²³ Rt. 2009/911

²⁴ Rg. 2011/ 65

²⁵ Ot.prp. nr.62 (2002-2003), s. 97

på en annen eller kjører på vedkommende med bil.²⁶

I forhold til menneskehandel må det være en sammenheng mellom at gjerningspersonen bruker vold og at den fornærmede blir utnyttet til prostitusjon eller andre seksuelle formål. Gjerningspersonen trenger ikke å bruke vold under rekrutteringen. Det er tilstrekkelig at offeret utsettes for vold etter at de er ankommet destinasjonssted. Et eksempel på «vold» i slike tilfeller kan være en kvinne som blir slått dersom hun nekter å prostituere seg.²⁷

Spørsmålet blir hvorvidt det er årsakssammenheng mellom volden og utnyttelsen etter strl. § 224. Man kan si at jo mildere volden er, jo mindre sannsynlighet er det for at det er denne som har ført til selve utnyttelsen. Å ta fatt i og riste henne vil kunne relatere seg til vold i nedre grense, mens å slå og sprake henne vil falle inn under voldsbegrepet.²⁸

5.2.2 «Trusler»

Begrepet «trusler» er ikke utdypet i bestemmelsen, men lovforarbeidene henviser til at «trusler» skal forstås på samme måte som etter strl. § 227.²⁹ Det vil derfor være nødvendig med en redegjørelse av strl. § 227 og se dette i sammenheng med menneskehandel.

I strl. § 227 kreves det ikke at trusselen fremsettes for å oppnå noe.³⁰ Men etter strl. § 224 kreves

---

²⁶

http://abo.rettsdata.no/browse.aspx?bid=direct&s_terms=straffeloven%20%C2%A7%20228&sDest=gL19020522z2D10z2EzA7228#gN19020522z2D10z2E1910 (05.04.2015)

²⁷ <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/766/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 18 (31.03.15)

²⁸ <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/766/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y> s. 19 (31.03.15)

²⁹ Ot.prp. nr.62 (2002-2003), s. 97

³⁰

http://abo.rettsdata.no/browse.aspx?bid=direct&s_terms=straffeloven%20%C2%A7%20228&sDest=gL19020522z2D10z2EzA7228#gN19020522z2D10z2E1903 (note 1904) (05.04.15)

det at trusselen har hatt som mål å oppnå utnyttelse av offeret til prostitusjonsformål. Trusselen trenger ikke å ha fått vedkommende selv til å føle seg truet. Det er nok at trusselen objektivt sett har vært skikket til å fremkalle alvorlig frykt.³¹ Hvert enkelt tilfelle må vurderes ut ifra trusselens innhold og omstendighetene den blir fremsatt under.³²

Det betyr at det er ikke er enhver trussel som fremsettes som er straffbar. For å rammes av bestemmelsen må det trues med et straffbart forhold som etter loven medfører en høyere straff enn 1 års hefte eller 6 måneders fengsel. Bestemmelsen dekker enhver slik straffbar handling, herunder også en unnlattelse, jf. strl. § 4. Den straffbare trussel må videre være fremsatt i «ord eller handling». Ordlyden «ord» må forstås som noe personen sier muntlig. Det kan for eksempel være trussel hvor han sier at han skal drepe noen av hennes nærmeste dersom hun ikke prostituerer seg. Med «handling» kan det å vifte med en kniv eller vise frem en avsagt hagle være eksempler på truende handlinger. Det kreves ikke at den som fremsetter trusselen er den som skal utføre den straffbare handlingen.³³

Andre eksempler på trusler kan være at kvinnen befinner seg i en sårbar situasjon³⁴ i hjemlandet ved at hun er uten inntekt, hus og har barn å forsørge. Gjerningspersonen kan true med å 'sende henne tilbake på egen regning' til hvor hun kommer fra dersom hun ikke prostituerer seg. Et annet eksempel er fra Høyesterett hvor gjerningspersonen utnyttet en kvinne til seksuelle formål ved å forlange at hun skulle ha seksuell omgang og/eller utføre seksuelle handlinger med ham når han måtte ønske det. Dersom hun protesterte truet han med å få noen til å fortelle familien hennes hva hun foretok seg i Norge.³⁵

---

³¹ Rt. 1981/ 970

³² Harald Klippe og Åsmund Seiersten, *Spesiell strafferett og spesiallover*, 2. utgave, Vett & Viten AS s. 200

³³ Harald Klippe og Åsmund Seiersten, *Spesiell strafferett og spesiallover*, 2. utgave, Vett & Viten AS s. 199

³⁴ Se punkt 5.2.3 om «sårbar situasjon»

³⁵ Rt. 2013/ 1247

5.2.3 «Misbruk av sårbar situasjon»

Å være i en sårbar situasjon handler om at offeret rent faktisk ikke har noe reelt eller annet akseptabelt valg enn å underkaste seg prostitusjon. Det er ikke listet opp faktorer som sier hva som er å befinne seg i en sårbar situasjon, men det er helhetsbildet av offerets livssituasjon før hun utnyttet og omstendigheter ved den situasjonen hun under utnyttelsen bringes inn i som må legges til grunn.³⁶ Sårbarhetskriteriet kan vurderes ut ifra både subjektive og objektive forhold ved vurderingen av offerets reelle og akseptable valgmuligheter. Det sentrale er hva som fremstår som reelt og akseptabelt valg for det konkrete offer, ikke hva de rent objektive valgmulighetene består i.³⁷

Å være fattig er ikke nok i seg selv for å kunne tilsi at man befinner seg i en sårbar situasjon, men som oftest vil mennesker som lever i fattigdom kunne komme i flere sårbare situasjoner. Offeret kan for eksempel i hjemlandet være uten bolig, uten økonomiske midler til å forsørge seg selv og familie, svake sosiale forhold m. m, og i en sammenlagt vurdering av disse forhold så kan man være i en sårbar situasjon.³⁸ Men det er ikke alltid at offeret befinner seg i en sårbar situasjon i hjemlandet. Den sårbare situasjonen kan oppstå når man kommer til Norge. Det kan skje ved at de blir avhengige av bakmennene på det grunnlag av at de kan være uten lovlig opphold i landet, uten økonomiske midler, fratatt reisedokumenter, uten sosialt nettverk og ikke kan snakke norsk eller engelsk. Et eksempel på det ser man i dom avsagt ved Gulating lagmannsrett³⁹ hvor to slovakiske jenter kom i en sårbar situasjon først når de kom til Norge. Under oppholdet i Norge hadde de muligheten til å bevege seg fritt, tilgang på telekommunikasjon gjennom mobiltelefon og datamaskin til hvem de ville samt at de gjorde ting med gjerningspersonen som å dra på motorsykkeltur. Lagmannsretten fant det hevet over en hver tvil etter en samlet vurdering at jentene befant seg i en sårbar situasjon ved jentene var under 18 år og ikke reisevante, hadde begrensede språkkunnskaper og de var omtrent ubemidlet da gjerningspersonen tok nesten alt de

---

³⁶ Rt. 2006/ 111

³⁷ Rt. 2013/ 1247

³⁸ Politiadvokat Line Presthus sitt foredrag om menneskehandel ved PHS Oslo 24.01.15.

³⁹ Rg. 2011 /65

tjente på prostitusjonen. Jentene har forklart at de hadde reist hjem tidligere på egen hånd om de ikke hadde følt at de var i et avhengighetsforhold til tiltalte økonomisk for å kunne kjøpe flybillett samt gjøre seg forstått for å komme seg til flyplassen.

Mange av dem som blir utsatt for menneskehandel er under 18 år, og er etter norsk lov definert som barn etter vergemålsloven § 8. Utnyttelse av barn vil regnes som menneskehandel uansett om de øvrige midler av vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon og utilbørlig atferd er brukt eller ikke. Derfor vil barn i kraft av det å være et barn, være sårbar i seg selv. Handlingsalternativene til disse kvinnene og barna kan sies å være svært begrenset, og vil derfor være sårbare.

5.2.4 «Annen utilbørlig atferd»

Det fremkommer ikke av forarbeidene hva utilbørlig atferd direkte betyr, men det blir brukt eksempel som falsk ekteskaps- eller arbeidsannonse for å lure personer inn i prostitusjon. Ofte er det bakmennene som finansierer reisen og den utilbørlige atferd kan blant annet handle om at mange av disse kvinnene da blir satt i en gjeld de ikke forstår omfanget av. Gjelden kan være i opptil 55 000 dollar (rundt 400 000 nok) for reiseutgifter, boutgifter, dokumentutgifter, bestiktelser osv..⁴⁰ Dette gjør at kvinnene vil komme i et avhengighetsforhold til disse mennene ved at gjelden må betales tilbake før man slipper ut av prostitusjonen. Situasjonen vil bli vanskelig å komme ut av ved at også kan øke, samtidig som de blir styrt av bakmenn som tar mesteparten av det kvinnen tjener på prostitusjonen.

En annen form for utilbørlig atferd kan være bruk av voodoo. Martin K. Garsfjell har skrevet masteroppgave i rettsvitenskap om menneskehandel hvor han tar opp problemstillingen vedrørende voodoo-eder og utilbørlig atferd.⁴¹ Han kommer frem til at den største gruppen av ofre for menneskehandel er nigerianske og at for mange av disse kvinnene er voodoo en religion der trolldom eksisterer. Før avreise får handlerne kvinnen(e) til å avgi en voodoo-ed hos en

---

⁴⁰ Stian Vatnedals foredrag om menneskehandel ved PHS Oslo 24.01.15

⁴¹ <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/7555/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
(27.03.2015)

voodoo-prest der hun legger igjen blod, hår, kjønnsår o.l i hellige krukker. Hovedsakelig gjør kvinnen dette for at det skal bringe lykke på reisen ved at voodoo-presten får en sterk åndelig makt over henne.

For bakmennene handler det ofte om at kvinnen må avgi ed om at hun skal sikre taushet og lojalitet mot gjerningspersonen gjennom hele reisen. Et brudd på avgitt ed kan bringe ulykke i form av sykdom eller død overfor henne og familien. Selve voodoo-ritualet kan foregå under rolige omstendigheter, men mye taler for at kvinnene må avgi ny ed under truende og pressende forhold på et senere tidspunkt på reisen. Den nye eden vil gjøre henne økonomisk og spirituelt bundet til gjerningspersonen. Derfor må voodoo sees på som et pressmiddel for å skape frykt og lojalitet overfor gjerningspersonen, samtidig som han utnytter at kvinnen er overtroisk.

Det som kan problematiseres er at det trues med sykdom eller død dersom kvinnen bryter eden og ikke er lojal mot gjerningspersonen. Det er straffbart å true med drap etter norsk lov, men trusler om sykdom og død gjennom trolldom kan peke i retning av ikke å være reelle trusler ettersom det i Norge er mange som ikke tror på voodoo, samt at voodoo ikke er vitenskapelig bevist. Mens på andre siden så er det trusler om drap som er kjernen, og dersom noen blir drept vil det være likegyldig for mange hvilken måte drapet skjedde på.

Det foreligger innen rettspraksis på området i dag og det blir derfor vanskelig å kunne si noe om hvor grensen på utilbørlig atferd og voodoo går. Men det som kan tenkes er at dersom en handling ikke skulle være straffbar etter definisjon av trusler etter strl. § 227, kan det eventuelt subsumeres under utilbørlig atferd ved at det er å anse som uakseptabel oppførsel.

6.0 Skyldkravet

Skyldkravet i straffeloven § 224 er forsett, jf. straffelovens § 40. Med forsett menes at gjerningspersonen må ha utvist subjektiv skyld ved at han forstår at han har gjort handlingen, med eventuell følge, han har foretatt seg.⁴² Det betyr at etter strl. § 224 første ledd forstår

---

⁴² Harald Klippe og Åsmund Seiersten, *Alminnelig strafferett med innføring i spesiell strafferett*, 2. utgave, Vett & Viten AS 2010 s.50

gjerningspersonen(e) at det blir benyttet vold, trusler eller at en misbruker sårbar situasjon eller ved annen utilbørlig atferd som utnytter offeret til prostitusjon, eller at vedkommende forleder offeret til slike formål.

Etter tredje ledd straffes gjerningspersonen uavhengig av om vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd er anvendt ved utnyttelsen og/eller forledelsen dersom offeret er under 18 år.

For å straffes for grov menneskehandel etter fjerde ledd skal det vurderes om overtredelsen er grov. Det skal særlig legges vekt på om den som ble utsatt for handlingen var under 18 år, om det ble brukt grov vold eller tvang eller om handlingen ga betydelig utbytte. Det kreves også her forsett på de ulike omstendighetene.

Etter bestemmelsens tredje og fjerde ledd utelukker ikke villfarelse om alder straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte. Kravet til uaktsomhet om alder er det samme som i strl. § 196. Etter bestemmelsen er straffeskyld utelukket bare i de tilfeller hvor ingen uaktsomhet kan legges gjerningsmannen til last. Det er derfor en meget streng bedømmelse som domstolene skal legge til grunn i vurderingen. Dersom man på noe måte kan si at gjerningsmannen har handlet uaktsomt, vil han måtte straffes.⁴³ Det betyr at gjerningspersonen i slike saker kan straffes selv om han følte seg helt overbevist om at fornærmede var over 18 år.

7.0 Samtykke

Etter Palermo-protokollens artikkel 3 bokstav b) skal et samtykke fra offeret være uten betydning dersom noen av tvangsmidlene er brukt. Samtykkets betydning er ikke regulert i strl. § 224. Det finnes ingen generell regel som sier når et samtykke er straffriende og når det blir straffeansvar.

Det fremgår av strl. § 235 at straff etter §§ 228 og 229 ikke kommer til anvendelse når handlingen er gjort mot noen som har samtykket. Det ble i forarbeidene diskutert om samtykke

---

⁴³ Se straffelovrådets innstilling om revisjon av straffelovens bestemmelse om forbrytelser mot sedeligheten, avgitt i mars 1960 s. 25, om kravets innhold

skulle reguleres i lovteksten, men av hensyn til norsk lovgivningstradisjon hvor samtykke ikke er lovregulert, ble ikke samtykke regulert i teksten.⁴⁴ Generelt i straffeloven vil et samtykke kunne ha en straffriende virkning dersom det er gitt fritt og utvungent av den personen som handlingen går ut over. For eksempel vil det etter strl. § 228 være straffriende dersom vedkommende samtykker i at den andre personen slår ham i armen, jf. strl. § 235.

Det ble i forarbeidene diskutert at offeret i utgangspunktet kan samtykke fritt, men senere vil bli satt i en helt annen situasjon enn hva det hun samtykket til. Dersom noen har blitt utnyttet etter denne bestemmelsen vil ikke vedkommende reelt ha samtykket til de handlinger han eller hun blir utsatt for og derfor vil ikke samtykke ha noe å si i saker om menneskehandel.⁴⁵

Et eksempel for å illustrere at et offer kan ha «følelsen» av å ha samtykket etter strl. § 224;

Hvis vi ser for oss Loreta på 21 år som er fra et annet land enn Norge. Hun får tilbud om å reise til Norge for å jobbe som prostituert. Dem som gir henne tilbudet, altså bakmennene, betaler for falsk pass og reiseutgifter, mot at hun skal selge seksuelle tjenester når hun kommer til Norge. Avtalen er at Loreta må betale tilbake alt hun skylder for organiseringen av reisen gjennom de pengene hun vil tjene på prostitusjonen. Politiet nøster så opp i dette, og i avhør hos politiet forklarer hun at dette gjør hun helt frivillig og at det ikke var noen som tvang henne til å si ja. Hun forklarer at der hun kommer fra er det mørke framtidsutsikter for henne og familien. Hun har lenge vært uten jobb og har mistet hjemmet sitt på grunn av manglende betaling. For å overleve har hun måttet ty til småkriminalitet for å skaffe mat på bordet. Etter hun kom til Norge tjener hun penger. Det meste går til bakmennene, men av det hun får beholde sender hun penger hjem. Alle blir fornøyd, bakmennene får sine penger, familien hennes får mat på bordet og hun har så hun klarer seg.

Kjernen i strl.§ 224 er utnyttelse til visse formål gjennom ulike maktmidler. Etter loven vil ikke samtykke fra offeret ha noe straffriende virkning dersom vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd er brukt.

---

⁴⁴ Ot.prp. nr. 62 (2002-2003), s.61

⁴⁵ Ot.prp. nr.62 (2002-2003), s. 61

I eksempelet kan Loreta «føle» at hun har samtykket til å prostituere seg. Men dersom hun hadde hatt en annen livssituasjon i hjemlandet hadde hun nok ikke latt seg underkaste prostitusjonen. Hun befinner seg i en sårbar situasjon som disse mennene utnytter. I tillegg er middel om «utilbørlig atferd» brukt ved at hun har satt seg i gjeld til disse bakmennene som gjør at hun ikke vil komme seg ut av situasjonen før hun kan betale tilbake det hun skylder. Hvor mye penger hun skylder er mest sannsynlig ukjent for henne, og det er godt mulig gjelden stiger med renter for dagene som går.

Eksemplet viser at samtykket ikke vil være noen straffrihetsgrunn når det er utnyttelse av sårbar situasjon og her videre utnyttelse gjennom utilbørlig atferd. Det at samtykke ikke er straffriende må ses på som en beskyttelse for ofrene som utsettes for menneskehandel.

8.0 Etterforskning av menneskehandel

Ved menneskehandel kan tjenestene/arbeidet offeret utfører være synlig, mens det kan være særlig vanskelig å avdekke selve utnyttelsen og kontrollmekanismene som styrer det, og politiet møter derfor en relativt skjult kriminalitet. Men selv om man ikke ser noe betyr det nødvendigvis ikke at det ikke finnes.

Straffeprosessloven § 224 gir grunnlag for å åpne en etterforskning dersom det som følge av anmeldelse eller andre omstendigheter gir rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold. Den rimelige grunnen må bero på en skjønnsmessig vurdering i forhold til om det foreligger konkrete opplysninger i en sak og at saken ikke er av bagatellmessig art. Overtredelse av straffeloven § 224 kan vi slå fast at ikke er av bagatellmessig art. Det er ubetinget offentlig påtale i saker med menneskehandel, jf. strl.§ 77. Da er det politiet som selv anmelder forholdet og påtalemyndigheten begjærer at den skal etterforskes selv om fornærmede selv ikke ønsker å anmelde forholdet.⁴⁶

Ofte er det andre straffbare forhold som leder til oppdagelse av menneskehandel. Vi kan tenke

---

⁴⁶ <http://jusinfo.no/index.php?site=default/721/1930/1943/1944> (08.03.15)

oss følgende:

«Natt til fredag stanser en politipatrulje en bil som kjører på rødt lys. I tillegg til den mannlige fører av bilen er det tre kvinnelige passasjerer. Ingen av kvinnene kan snakke norsk og snakker lite engelsk. Mannen snakker nedlatende til kvinnene og svarer på politiets spørsmål på vegne av kvinnene i bilen. På spørsmål om noen kan fremvise ID-dokumenter så er det mannen som fremviser pass for seg selv og kvinnene».

En hypotese man her bør lage seg er om disse kvinnene kan være utsatt for menneskehandel. At mannen snakker nedlatende kan være et tegn på skjevt maktforhold mellom ham og kvinnene. Det er ikke helt unaturlig at man møter folk som ikke snakker norsk eller engelsk, men det som kan styrke en mistanke her er at han oppbevarer pass og kjører rundt på dem, noe som kan indikere at han umyndiggjør dem og begrenser handlingsfriheten deres. Spørsmål som kan bygge mistanken opp eller ned, er å spørre hvem disse kvinnene og denne mannen er og hvilken relasjon de har. Videre kan man undersøke dokumentene ved å vurdere ektheten av dokumentene og om det er riktig ID. Man må også prøve finne ut hva gjør de i Norge og eventuelt hva formålet med reisen er samt forsøke å kartlegge hvor de bor, hvordan de livnærer seg, når og hvordan de kom til Norge og hvor de kommer fra.

Politiet vil normalt ikke motta noen anmeldelse fra fornærmede i saker om menneskehandel. Noen av grunnene kan være at ofrene kan mangle tillit til myndighetsperson, ha språkproblemer, begrenset bevegelsesfrihet fra bakmennene, føle skam over situasjonen de har havnet i og mangel på kunnskap om sine rettigheter etter norsk lov. Vedkommende kan også være redd for å bli fengslet eller uttransportert grunnet ulovlig opphold i landet. Det er derfor en forutsetning at politiet kommer i kontakt med og kan identifisere ofrene ved å oppsøke virksomheten i prostitusjonsmiljøene. Ved slik oppsøkende virksomhet kan politiet skape tillitt til norsk myndighet og samtidig selv få kunnskap om prostitusjonsmiljøet. I tillegg kan man informere om rettigheter man har i Norge.⁴⁷ En person som identifiseres som mulig offer for menneskehandel har blant annet rett på fri rettshjelp ved å la seg bistå av en bistandsadvokat etter strpl. § 107a, rett på nødvendig helsehjelp og om aktuelt har offeret rett på trygg retur til hjemlandet. Det kan være

---

⁴⁷ Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009), s. 17

aktuelt med en refleksjonsperiode på 6 måneders midlertidig oppholdstillatelse dersom personen ikke har lovlig opphold i Norge, samt at mindreårige ofre har samme rettigheter som andre norske barn, uavhengig av oppholdsstatus.⁴⁸

Som nevnt kan det være vanskelig å se det man er ute etter når man møter en relativt skjult kriminalitet. Ettersom det er politiet som i stor grad står for oppklaring av sakene, er det nødvendig med omfattende og aktiv etterforskning. Lovgiver har satt en strafferamme med fengsel i inntil 5 år for overtredelse av strl. § 224 første ledd. Dersom det er skjellig grunn⁴⁹ til mistanke om menneskehandel gir det hjemmel for bruk av etterforskningsmetoder som opptak av samtaler, skjult fjernsynsovervåking på offentlig sted og kommunikasjonskontroll i form av innhenting av datatrafikk etter straffeprosessloven § 202b. Utsatt underretning om beslag etter strpl. § 208a og utsatt utleveringspålegg etter strpl. § 210a er også aktuelt.

Dersom overtredelsen er grov etter strl. § 224 siste ledd kan det straffes med fengsel inntil 10 år. Dersom det er skjellig grunn til mistanke om grov menneskehandel eller dersom virksomheten er utøvd som ledd i en organisert kriminalitet kan det gi hjemmel for bruk av mer inngripende etterforskningsmetoder som kommunikasjonsavlytting etter straffeprosessloven § 216a. Da kan politiet avlytte samtaler eller annen kommunikasjon til og fra bestemte telefoner, datamaskin eller andre anlegg for elektronisk kommunikasjon som den mistenkte besitter eller kan antas å ville bruke. Videre kan det gi politiet tillatelse til å bruke teknisk sporing etter strpl. §202c. Ved teknisk sporing kan man kartlegge hvor den mistenkte befinner seg ved å plassere teknisk peileutstyr i veske, klær, gjenstander eller annen håndbagasje som den mistenkte bærer på seg eller eventuelt med seg. Det kan også besluttes at teknisk peileutstyr plasseres på kjøretøy. Utsatt underretning om ransaking kan også være aktuelt etter strpl. § 200a. Da foretar politiet en hemmelig ransaking ved at mistenkte ikke vet at det ransakes hos ham.

---

⁴⁸ https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_37.pdf (29.04.2015)

⁴⁹ Med skjellig grunn menes en sannsynlighetsovervekt på at det er 50 % sjanse eller mer for at vedkommende har gjort det enn ikke.

9.0 Forebyggende tiltak

Regjeringen har satt i verk forebyggende tiltak som blant annet internasjonalt samarbeid med mål om å sette menneskehandel på dagsorden, menneskehandel som integrert tema i forsvarrets etikkundervisning, støtte lokale myndigheter i transitt- og opprinnelsesland i arbeidet mot menneskehandel og det er gjennomført informasjonskampanjer ved flyplasser, i drosjer og på nettet for å forebygge kjøp av seksuelle tjenester.⁵⁰ Nedenfor vil det nevnes noen andre metoder politiet bruker og kan bruke i forebyggende øyemed imot handel med mennesker.

9.1 Utstede forelegg for kjøp av seksuelle tjenester

Menneskehandel er profittmotivert kriminalitet som oppstår fordi vi har et marked som etterspør mennesker som «forbruksvarer» for utnyttelse til prostitusjon.⁵¹ I Norge er det lovlig å selge seksuelle tjenester, men forbudt å kjøpe slike tjenester. Grunnen til at det ikke er ulovlig å selge seksuelle tjenester, er at det ofte er en gruppe svake kvinner og kvinner under tvang som utfører slike tjenester. Straffebudet i straffeloven § 202a om kjøp av seksuelle tjenester tar sikte på å ramme dem som utnytter salg og kjøp av slike tjenester. Forbudet er ment å kunne bidra til å forebygge og avdekke menneskehandel ved å dempe etterspørselen etter seksuelle tjenester der man kan møte ofre for menneskehandel.⁵²

Om man ser på det store bildet er det faktisk Ola Nordmann som holder liv i markedet ved å kjøpe seksuelle tjenester. Hadde det ikke vært et marked for det i Norge, ville denne type handel med mennesker vært redusert. I Oslo ligger forelegg for brudd av straffebudet på omtrent 25.000 kroner⁵³, og summen er så høy med tanke på å skulle ha sin individual- og allmennpreventive forebyggende effekt. For politiet er det forebyggende arbeid å utstede forelegg for brudd på

---

⁵⁰ Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2011-2014)

⁵¹ Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009), s.9

⁵² Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2011-2014)

⁵³ Telefonsamtale med Jan Austad: seniorrådgiver ved Justisdepartementet med hovedansvaret for menneskehandelssaker

straffeloven § 202a.

9.2 «Operasjon husløs»

En effekt av å kriminalisere kjøp av seksuelle tjenester kan være mindre prostitusjon, men det kan også føre til mer skjult prostitusjon, noe som igjen rammer kvinnene i prostitusjonen. Ved at den skjulte prostitusjonen kan etablere seg i faste leiligheter har politiet i Oslo opprettet «operasjon husløs». Politiet orienterer seg da om prostitusjonsmarkedet og bruker strl. § 202 for å forebygge at prostitusjonsvirksomheten etablerer seg i faste leiligheter. Etter straffeloven § 202 er det straffbart å tilrettelegge for og fremme salg av seksuelle tjenester ved å leie ut leilighet eller gi oppholdsrom.

Dersom det avdekkes salg av seksuelle tjenester fra en leilighet, vil politiet sende brev til utleier der man forklarer hva som foregår i leiligheten og at det er straffbart å leie ut leiligheten med hensikt for salg av seksuelle tjenester. Etter at huseier er gjort oppmerksom på forholdet, vil politiet på et senere tidspunkt forta en kontroll i forhold til om prostitusjonsvirksomheten i leiligheten har opphørt. Ofte er ikke utleier klar over hva som skjer i leiligheten og mange avslutter leieforholdet, og politiet henlegger da saken. Dersom utleier ikke gjør tilstrekkelig for å få slutt på virksomheten etter han er gjort oppmerksom på forholdet, så vil politiet vurdere å anmelde saken etter strl. § 202, og eier vil bli etterforsket som mistenkt i saken.⁵⁴

9.3 Grensekontroll

Transport til destinasjonsland kan foregå på lovlig vis ved at ofrene kan utstyres med offisielle rettslige identiteter som asylsøkere, kabaretdansere, au pair, studenter, hustruer eller lignende. Men grensepasseringen kan også foregå ulovlig ved at kvinnene utstyres med stjålet eller forfalsket dokumentasjon som for eksempel pass og gi bestikkelser til andre myndigheter for å nå

---

⁵⁴ https://www.politi.no/oslo/aktuelt/nyhetsarkiv/2007_11/Nyhet_4474.xml (28.04.2015)

destinasjonsmålet.⁵⁵

Det ligger en utfordring ved grense- og utlendingskontroll i det at man ikke kan se på et menneske om det er utsatt for menneskehandel. Grensekontrollører får opplæring på hva som eventuelt kjennetegner menneskehandel, mens andre ansatte på steder der det er grensekontroll er gjort oppmerksomme på hva menneskehandel innebærer⁵⁶.

Utlendingsloven § 15 hjemler gjennomføring av grensekontroll. Ved inn- og utreisekontroll påser man at pass eller annet reisedokument er gyldig. Dersom det er grunn til mistanke om at den oppgitte identitet er riktig, kan det gjennomføres en visitasjon med sikte på å fremskaffe legitimasjonsdokument. Dersom vedkommende ikke har gyldig pass eller annet godkjent reisedokument kan vedkommende bortvises ved at man blir nektet inngang til Norge eller nektet innreise. Også dersom vedkommende ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet i Norge, og ikke er tilstrekkelig bemidlet til opphold og hjemreise, kan vedkommende bortvises.⁵⁷ Derfor er det særlig aktuelt å komme i direkte kontakt med dem som kommer inn i landet for å kartlegge hvem de er og hva som er formålet med reisen. På denne måten vil man kunne undersøke om det foregår handel med mennesker og forsøke å stanse virksomheten.⁵⁸

10.0 Til slutt

I oppgaven har jeg redegjort for straffeloven § 224 hvor fokuset har vært på prostitusjon etter første ledd bokstav a).

Det fremkommer av oppgaven at det ligger store utfordringer i å avdekke menneskehandel

---

⁵⁵ Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009), s. 8

⁵⁶ Telefonsamtale med Jan Austad: seniorrådgiver ved Justisdepartementet med hovedansvaret for menneskehandelssaker

⁵⁷ Utlendingsloven § 17

⁵⁸ Telefonsamtale med Jan Austad: seniorrådgiver ved Justisdepartementet med hovedansvaret for menneskehandelssaker

ettersom det kan beskrives som en skjult kriminalitet der det er vanskelig å se den kriminelle virksomhet og hvem som er ofre. På andre siden viser redegjørelsen av bestemmelsen hva som kan kjennetegne menneskehandel og gi en pekepinn for hva man kan se etter.

Ansvar for å få stopp på menneskehandel ligger likevel ikke hos politiet alene. Det må blant annet til en holdningsendring i forhold til kjøp av seksuelle tjenester og utleie av leiligheter til prostitusjonsformål, for det er til syvende og sist Ola Nordmann som holder liv i prostitusjonsmarkedet innen menneskehandel.

11.0 Kilder

Lover

Straffeloven 22. mai 1902 nr. 10

Straffeloven 20. mai 2005 nr. 28

Straffeprosessloven 22. mai 1981 nr. 25

Utlendingsloven 15. mai 2008 nr. 35

Rettspraksis

Høyesterett

Rt. 1933/ 995

Rt 1981/ 970

Rt. 2006/ 111

Rt. 2009/911

Rt. 2013/ 1247

Lagmannsrett

Rg. 2011/ 65

Forarbeider

Ot.prp.nr.62 (2002-2003) Om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (lovtiltak mot organisert kriminalitet og menneskehandel, gjengangerstraff mv.)

Ot.prp. nr. 28 (1999-2000) Om lov om endringer i straffeloven mv. (seksuallovbrudd)

Internettsider

<http://prosentret.no/utenlandsk-prostitusjon/> (03.02.15)

<https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/fns-protokoll-for-a-forebygge-bekjempe-o/id107341/>
(03.02.15)

https://www.politi.no/kripos/organisert_kriminalitet/ (03.02.15)

<http://jusinfo.no/index.php?site=default/721/1930/1943/1944> (08.03.15)

https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_2014.pdf (31.03.15)

http://abo.rettsdata.no/browse.aspx?bid=direct&s_terms=straffeloven%20%C2%A7%20228&sDest=gL19020522z2D10z2EzA7228#gN19020522z2D10z2E1910 (05.04.2015)

http://abo.rettsdata.no/browse.aspx?bid=direct&s_terms=straffeloven%20%C2%A7%20228&sDest=gL19020522z2D10z2EzA7228#gN19020522z2D10z2E1903 (note 1904) (05.04.15)

https://www.politi.no/oslo/aktuelt/nyhetsarkiv/2007_11/Nyhet_4474.xml (28.04.2015)

https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_37.pdf (29.04.2015)

<http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/766/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (08.03.15)

<http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/7555/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
(27.03.2015)

Juridisk litteratur

Klippe, Harald og Åsmund Seiersten, *Spesiell strafferett og spesiallover*, 2. utgave (Vett & Viten AS 2005).

Klippe, Harald og Åsmund Seiersten, *Alminnelig strafferett med innføring i spesiell strafferett*, 2. utgave (Vett & Viten AS 2010).

Annen litteratur

Lie, Elisabeth Myhre, *I forkant: kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (Oslo 2014).

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009)

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2011-2014)

Pensumliste

Linn Rongli Hansen, *Menneskehandel til prostitusjonsformål* (Tromsø 2006)

(<http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/766/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>) 59 sider

Ot.prp. nr. 28 (1999-2000) Om lov om endringer i straffeloven mv. (seksuallovbrudd) 180 sider

Ot.prp.nr.62 (2002-2003) Om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (lovtiltak mot organisert kriminalitet og menneskehandel, gjengangerstraff mv.) 155 sider

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009) 25 sider

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2011-2014) 33 sider